

Sygn. akt III AUa 1264/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Lucyna Guderska

SSA Beata Michalska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Joanna Sztuka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 czerwca 2015 r. w Ł.

sprawy **K. R.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowej w T.**

o nieważność decyzji

na skutek apelacji K. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 24 lipca 2014 r. sygn. akt V U 1166/13

uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

Sygn. akt III AUa 1264/14

UZASADNIENIE

Ubezpieczony K. R. w dniu 20 sierpnia 2013r. odwołał się od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 18 lipca 2013r. stwierdzającej z urzędu nieważność decyzji z 19 kwietnia 1996r. w całości w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 11 kwietnia 1996r. , ponieważ została wydana z rażącym naruszeniem prawa . Odwołujący się przyznał, że od dnia 1 grudnia 1989r. zarejestrował pozarolniczą działalność gospodarczą, którą prowadził sporadycznie, a dochody z niej uzyskiwane były znikome. Wyjaśnił, że na datę zgłoszenia się do ubezpieczenia społecznego rolników faktycznie nie prowadził pozarolniczej działalności gospodarczej i nie podlegał innemu ubezpieczeniu z tego tytułu. Zakwestionował też możliwość unieważnienia decyzji administracyjnej sprzed 17 lat.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, wskazał, iż odwołujący się w chwili zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników zataił fakt prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z 24 lipca 2014r., w sprawie o sygn.akt V U 1166/13, oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach faktycznych i prawnych:

K. R., ur. (...), w dniu 1 grudnia 1989r. zarejestrował rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej pod nazwą: (...). Jak ustalił Sąd pierwszej instancji, początkowo nie posiadał odpowiedniego pomieszczenia do wykonywania usług w zakresie napraw pojazdów. Z dniem zarejestrowania działalności zgłosił do Urzędu Skarbowego obowiązek podatkowy z tego tytułu i podlegał opodatkowaniu w formie zryczałtowanego podatku od przychodów ewidencjonowanych.

W dniu 11 kwietnia 1996r. ubezpieczony stał się współwłaścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 7,71 ha, tj. 2,73 ha przeliczeniowego, położonego w miejscowości Z. gm. B.. Tego samego dnia zgłosił się do ubezpieczenia społecznego rolników, wskazując we wniosku o objęcie ubezpieczeniem, że nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu. Decyzją z 19 kwietnia 1996r. organ rentowy stwierdził podleganie odwołującego się ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składki na ubezpieczenia wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie od 11 kwietnia 1996 r. Sąd Okręgowy przyjął, że decyzja ta zawierała pouczenie o warunkach pozostawania w ubezpieczeniu rolniczym przy podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej oraz o obowiązku zgłaszania i informowania o okolicznościach mających wpływ na podleganiu ubezpieczeniu m.in. o podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy ustalił, że począwszy od 1997r. co roku odwołujący się wykazywał z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej przychód. Należny podatek za rok 2013 wyniósł 171 zł. O fakcie prowadzenia działalności gospodarczej przez odwołującego się organ rentowy został poinformowany z urzędu w związku ze zmianą wpisu na wniosek ubezpieczonego z 22 kwietnia 2013 r. w Centralnej Ewidencji i (...) działalności Gospodarczej. W dniu 5 czerwca 2013r. ubezpieczony zaprzestał prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

W uzasadnieniu stanu prawnego Sąd pierwszej instancji powołał art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ust 1 ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz.U. z 2015r., poz.704), zgodnie z którym ubezpieczeniu społecznemu rolników podlega rolnik, którego gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, a także małżonek i domownik, jeżeli osoby te nie podlegają innemu ubezpieczeniu społecznemu, nie mają ustalonego prawa do emerytury-renty, albo nie mają ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. W ocenie Sądu Okręgowego, zgromadzone dowody wskazują, że odwołujący się składając 11 kwietnia 1996r. osobiście zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego rolników, nie ujawnił faktu prowadzenia od 1989 r. pozarolniczej działalności gospodarczej. Okoliczności te potwierdził sam wnioskodawca, powołując się przy tym na swoją niewiedzę i niezajomość prawa, przerwy w prowadzeniu działalności oraz brak uzyskiwanych z tego tytułu dochodów. Powołano nadto art. 5a ustawy o u.s.r., obowiązujący od 1 stycznia 1997 r., zgodnie z którym rolnik lub domownik, który podlega ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej opodatkowanej zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodowym lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu, jeżeli nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym. Odwołujący się objęty ubezpieczeniem społecznym rolników od 11 kwietnia 1996r., nie spełniał warunków do wyboru ubezpieczenia, jako rolnik prowadzący jednocześnie działalność gospodarczą, bowiem na dzień nowelizacji ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wprowadzającej art. 5a, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 1997r., nie legitymował się rocznym, nieprzerwanym okresem ubezpieczenia rolniczego. Okoliczności niniejszej sprawy nie pozwalają również na uznanie, że niezachowanie ww. terminów nastąpiło wskutek zdarzeń losowych. Dla Sądu Okręgowego nie do zaakceptowania była argumentacja o sporadycznym, okresowym prowadzeniu działalności i uzyskiwaniu z tego tytułu niewielkich dochodów oraz braku wiedzy o obowiązujących przepisach prawa. Takie argumenty nie zwalniają bowiem ubezpieczonego z obowiązku poinformowania o tym organu rentowego i dopełnienia obowiązków określonych przepisami prawa. Jak wynika z pisma Naczelnika Urzędu Skarbowego wnioskodawca uzyskiwał z tytułu prowadzonej działalności dochody i składał na tę okoliczność wszystkie niezbędne dokumenty. Obowiązująca w naszym systemie prawnym zasada znajomości prawa nie pozwala na obarczenie w tym przypadku odpowiedzialnością organu rentowego za brak pouczenia o treści wskazanego przepisu. W rezultacie tych rozważań Sąd Okręgowy w oparciu o treść art.. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie, jako niezasadne.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości ubezpieczony i zarzucił:

- obrazę przepisów prawa materialnego art.5a ustawy o u.s.r. w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1997r. poprzez jego niezastosowanie ; jak również art.156 §1 pkt.2 k.p.a. poprzez jego zastosowanie;

- sprzeczność ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez ustalenie, że ubezpieczony w dacie 11 kwietnia 1996r. prowadził działalność gospodarczą, czego nie ujawnił w organie rentowym oraz, iż w dacie zgłoszenia się do ubezpieczenia społecznego rolników nie podlegał temu ubezpieczeniu i nie spełniał warunków podlegania wskazanemu ubezpieczeniu przez kolejny rok.

W uzasadnieniu swojego stanowiska apelujący podniósł, że zarówno organ rentowy, jak i Sąd Okręgowy błędnie przyjęli, że odwołujący zgłaszając się do ubezpieczenia rolniczego w 1996r. zataił fakt prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Z samego faktu, że od 1 grudnia 1989r. zarejestrował działalność gospodarczą nie można jednoznacznie twierdzić, że wskazaną działalność prowadził w dacie zgłoszenia się do ubezpieczenia rolniczego (11 kwietnia 1996 roku). Organ rentowy nie poddał tej okoliczności jakiegokolwiek weryfikacji , a takie ustalenie przez Sąd narusza art.233 § 1 k.p.c. i art.231 k.p.c. Apelujący podnosi przy tym, że w okresie, kiedy zgłaszał się do ubezpieczenia rolniczego , faktycznie zarejestrowanej działalności nie prowadził z uwagi na brak lokalu i rozpoczął jej prowadzenie w dopiero w latach 1997/1998. Co potwierdził świadek P. M.. Nadto rok 1997 jest pierwszym rokiem, kiedy w Urzędzie Skarbowym został zaewidencjonowany przychód .

Apelujący wskazał nadto, że obowiązujący w dacie 11 kwietnia 1996r. (i dalej do 1 stycznia 1997r.) art. 6 pkt 12 ustawy o u.s.r. wprowadził zasadę pierwszeństwa podlegania innemu niż rolnicze tytułowi ubezpieczenia, a fakt opłacania składek jak i wydania w tym zakresie decyzji nie mógł tego zmienić, ale nie oznacza to, że dla objęcia takim innym tytułem ubezpieczenia wystarczyło w szczególności mieć zarejestrowaną działalność gospodarczą. O objęciu obowiązkiem ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawy z 18 grudnia 1976r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (Dz.U. z 1989r., Nr 46, poz.250 ze zmianami) decydował fakt prowadzenia zarejestrowanej działalności gospodarczej, a nie fakt samego zgłoszenia takiej działalności do ewidencji . Ponieważ zarejestrowana pozarolnicza działalność gospodarcza do kwietnia 1997r. nie była rzeczywiście wykonywana , zostały spełnione przesłanki z art.5a ustawy o u.s.r. , skutkujące pozostaniem odwołującego się w ubezpieczeniu rolniczym . Dodatkowo zarzucono ,że Sąd pierwszej instancji nie zbadał stanu faktycznego pod kątem art. 2 ustawy zmieniającej. Mający zastosowanie w sprawie przepis art.5a w brzmieniu obowiązującym do 2004r., skutkowało pozostaniem w ubezpieczeniu rolniczym przez każdego rolnika rozpoczynającego po 1 stycznia 1997r. pozarolniczą działalność gospodarczą bez potrzeby składania jakichkolwiek oświadczeń w tym zakresie, o ile rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej poprzedzone było co najmniej rocznym okresem podlegania w pełnym zakresie ubezpieczeniu społecznemu rolników. W ocenie apelującego organ rentowy nie miał podstaw do wyłączenia go z ubezpieczenia rolniczego na podstawie art.156 § 1 pkt 2 k.p.a. tylko dlatego, że w dacie zgłoszenia się do ubezpieczenia rolniczego miał zarejestrowaną pozarolniczą działalność gospodarczą , a zgromadzone w postępowaniu sądowym dowody nie upoważniają do stwierdzenia, że ubezpieczony w dacie 11 kwietnia 1996r. nie był rolnikiem oraz, że prowadził zarejestrowaną działalność gospodarczą , jak również, iż od daty zgłoszenia się do ubezpieczenia społecznego rolników do daty ponownego rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej nie upłynął roczny okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie. W konkluzji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego poprzez ustalenie, że podlegał od 11 kwietnia 1996r. ubezpieczeniu społecznemu rolników ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku, jak i poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy do rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu .

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja odwołującego się jest zasadna i skutkowałą koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji i przekazania sprawy do rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

Jak wynika z ugruntowanego stanowiska judykatury, w sprawach z odwołania od decyzji organu rentowego, treść zaskarżonej decyzji wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z 13 maja 1999 r., II UZ 52/99; z 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, z 22 lutego 2012 r., II UK 275/11 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 stycznia 2013r., III AUa 940/12). Jak podkreślił Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z 27 lutego 2014r., III AUa 881/13, Sąd jest związany treścią wydanej decyzji, nie może wyrokować poza zakresem objętym tą decyzją. W niniejszej sprawie jest to decyzja stwierdzająca nieważność w całości innej decyzji z 19 kwietnia 1996r. z powodu rażącego naruszenia prawa. W myśl art.83a ust.2 ustawy z 13 października 1989r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2013r., poz.1442 ze zm.) , decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego . Przy czym jak wynika z art. 156 §1 pkt 2 k.p.a. organ administracji publicznej stwierdza nieważność decyzji, która wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 23 marca 2011 r., I UZP 3/10 (OSNP 2011 nr 17-18, poz. 233), mającej moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy stwierdził, że od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy systemowej w przedmiocie nieważności decyzji przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Kompetencja ta oznacza jednocześnie, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd powszechny nie jest uprawniony do orzekania w przedmiocie nieważności decyzji administracyjnej, ale - przy uwzględnieniu przesłanek określonych w odpowiednich przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego - rozpoznaje istotę sprawy, którą stanowi istnienie (nieistnienie) wynikającego z przepisów prawa materialnego określonego prawa lub zobowiązania stwierdzonego wadliwą decyzją organu rentowego. Za uzasadnieniem wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2013 r., II UK 164/12 (OSNP 2013 nr 21-22, poz. 261), trzeba też wskazać, że o ile prawo lub obowiązek stwierdzone było decyzją organu rentowego, to kwestia jej unieważnienia odnosi się przede wszystkim do prawa lub obowiązku poprzednio stwierdzonego. Sąd rozpoznający odwołanie na zasadach procesu cywilnego uzyskuje wyjaśnienie przewidzianych w k.p.a. przesłanek "stwierdzenia nieważności decyzji" określonych w art. 156 § 1 k.p.a. Jeżeli one zachodzą, a więc np. decyzja została wydana z rażącym naruszeniem prawa lub zawiera wadę powodującą jej nieważność z mocy prawa (art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a.) to znaczy, że stwierdzone tą decyzją prawo lub zobowiązanie jest inne od stwierdzonego i dlatego to wadliwe stwierdzenie powinno podlegać "unieważnieniu". Sąd dokonuje merytorycznej, a więc uwzględniającej przepisy prawa materialnego, kontroli prawidłowości decyzji organu rentowego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 9 października 2014r., II UK 594/13). W niniejszej sprawie, gdzie spór koncentruje się na ustaleniu okresu niepodlegania przez odwołującego się ubezpieczeniu społecznemu rolników, takie rozstrzygnięcie oparte na przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego uniemożliwiło jednak kontrolę merytoryczną i ewentualną zmianę treści zaskarżonej decyzji. Nie ma bowiem w decyzji pozytywnego rozstrzygnięcia co do stwierdzenia przez organ rentowy okresu niepodlegania przez odwołującego się ubezpieczeniu społecznemu rolników. Przy tak skonstruowanej decyzji sąd ubezpieczeń społecznych nie może odnieść się do kwestii merytorycznych , tj. czy i w jakim okresie odwołujący się nie podlegał ubezpieczeniu rolniczemu oraz ma zawężoną możliwość badania jej prawidłowości i ewentualnej ingerencji w treść rozstrzygnięcia tylko do kwestii ważności lub nieważności decyzji z 11 kwietnia 1996r. Nie może bowiem orzekać o częściowym lub ograniczonym zakresie nieważności zakwestionowanej decyzji z 1996r. Nie ma też możliwości rozstrzygnięcia w przedmiocie okresu podlegania lub nie ubezpieczeniu społecznemu rolników z uwagi na brak orzeczenia w tym zakresie w decyzji. Z tego względu zaskarżona decyzja jest wadliwa, a ponieważ nie ustala okresu (nie) podlegania ubezpieczeniu rolniczemu, w rezultacie nie rozstrzyga istoty sporu i dlatego zaistniała podstawa prawna do jej uchylenia.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów apelacji naruszenia prawa procesowego art.233 § 1 k.p.c. i art.231 k.p.c., w ocenie Sądu Apelacyjnego zarzuty te są zasadne , ale w ograniczonym zakresie. Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił w oparciu o informację Centralnej Ewidencji i (...) o Działalności Gospodarczej z 22 kwietnia 2013r. oraz kopię zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej z 21 listopada 1989r. , że z tą datą ubezpieczony zarejestrował od 1 grudnia 1989r. rozpoczęcie działalności gospodarczej w zakresie elektromechaniki samochodowej w miejscu zamieszkania – Z. nr 56. Jak wynika z treści tego dokumentu (na k.20 akt KRUS), odpis zaświadczenia otrzymał m.in. Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z art.22 ust.1 i 2 ustawy z 18 grudnia 1976

r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (tekst jedn.: Dz. U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.), obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia ciążył na osobie prowadzącej działalność, przy czym osoba taka mogła być objęta ubezpieczeniem również z urzędu. Nadto ustawodawca w ust.3 przewidział obowiązek przekazywania przez organy administracji państwowej Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych z urzędu kopie zaświadczeń o wpisie do ewidencji oraz kopie koncesji udzielonych osobom fizycznym i jednostkom organizacyjnym nie mającym osobowości prawnej, jak również kopie decyzji o wykreśleniu z ewidencji lub o cofnięciu koncesji. W świetle tych niespornych okoliczności uzasadniony jest zarzut apelacji nieuwzględnienia istotnej w sprawie okoliczności, że - mimo przyjęcia, iż odwołujący się prowadził od grudnia 1989r. działalność gospodarczą, bezspornie nie został objęty (również z urzędu) ubezpieczeniem społecznym z tego tytułu przez okres kolejnych 7 lat. Jak wynika przy tym z powołanej ustawy obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu określonymu ustawą z 18 grudnia 1976 r. podlegały osoby fizyczne prowadzące na własny rachunek działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Ubezpieczenie to powstawało z dniem rozpoczęcia działalności rodzącej taki obowiązek. Jeżeli zatem odwołujący się twierdzi, że mimo zarejestrowania działalności gospodarczej faktycznie jej nie prowadził do 1997r. i jednocześnie ZUS nie objął go z tego tytułu ubezpieczeniem społecznym, mimo otrzymania w 1989r. informacji o wpisie działalności do ewidencji działalności gospodarczej, a Urząd Skarbowy potwierdził osiąganie przychodu dopiero od roku 1997r. , rację ma apelujący, że zgromadzone dowody nie dają podstaw do ustalenia, aby w dacie zgłoszenia się do ubezpieczenia społecznego rolników w dniu 11 kwietnia 1996r. podlegał innemu ubezpieczeniu (co nie jest równoznaczne z zarejestrowaniem działalności gospodarczej w 1989r.) . W tym zakresie należałoby poczynić dodatkowe ustalenia, dlaczego ZUS po uzyskaniu informacji o zgłoszeniu działalności do ewidencji działalności gospodarczej z urzędu nie objął odwołującego się ubezpieczeniem społecznym z tego tytułu - zgodnie z art.22 ust.2 ustawy z 18 grudnia 1976r. Z informacji ZUS wynika jedynie , że „ nie jest w posiadaniu zaświadczenia o zmianie we wpisie do ewidencji działalności gospodarczej” (informacja ZUS na k.30 akt KRUS) . Jest to jednak okoliczność nieistotna w sprawie, bo zmiana wpisu nastąpiła w kwietniu 2013r. , co nie dotyczy spornego okresu. Za sprzeczne z treścią dokumentu trzeba uznać ustalenie Sądu pierwszej instancji , że decyzja z 11 kwietnia 1996r. „zawierała pouczenie o warunkach pozostawania w ubezpieczeniu rolniczym przy podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej oraz o obowiązku zgłaszania i informowania o okolicznościach mających wpływ na podleganiu ubezpieczeniu m.in. o podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej” (str.2 uzasadnienia na k.43 akt sprawy). Jak wynika bowiem z treści spornej decyzji , pouczenie zawiera zobowiązanie rolnika do zgłaszania Kasie osób zatrudnionych w jego gospodarstwie (...) oraz informowania Kasy o okolicznościach mających wpływ na podleganiu ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności. W tym miejscu należy zwrócić na istotną kwestię wadliwie ustaloną już na etapie postępowania przed organem rentowym. Jak wynika z treści zaskarżonej decyzji, odwołujący się dokonując 11 kwietnia 1996r. zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników „nie ujawnił faktu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej” , czy jak wskazano w odpowiedzi na odwołanie ten fakt „zataił”. Odnosząc się natomiast do treści samych dokumentów w postaci „zgłoszenia do ubezpieczenia” i „wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników” (na k.1 i 2 akt KRUS), nie ma tam rubryki, gdzie ubezpieczony winien ujawnić fakt prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Wpisał natomiast , że „nie polega innemu ubezpieczeniu” , co w ustalonych okolicznościach sprawy nie zostało ostatecznie wyjaśnione i nie da się stwierdzić, czy w dacie wypełniania tych dokumentów (w 1996r.) ubezpieczony faktycznie podlegał innemu ubezpieczeniu (z mocy prawa z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej). Tym bardziej nie ma wystarczających dowodów, aby uznać , że na dzień 11 kwietnia 1996r. zgłaszający się do ubezpieczenia rolniczego „zataił” fakt podlegania innemu ubezpieczeniu. W rezultacie otwarty pozostaje problem, czy na datę decyzji z 19 kwietnia 1996r. doszło do rażącego naruszenia powołanego w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji art.7 ust.1 i art.16 ust.1 ustawy o u.s.r. , tj. wbrew treści powołanych przepisów objęto ubezpieczeniem społecznym rolników osobę podlegającą innemu ubezpieczeniu społecznemu.

Niewątpliwie natomiast prawidłowe jest ustalenie Sądu pierwszej instancji, poczynione w oparciu o informację Naczelnika Urzędu Skarbowego w B. z 11 czerwca 2013r. (na k.35 akt KRUS) , że począwszy od 1997r. odwołujący się osiągał przychód z prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej i rozliczał się z tego tytułu z urzędem skarbowym w formie ryczałtu od przychodów zaewidencjonowanych. Dlatego od tej daty (1 stycznia 1997r.) poza sporem zgromadzone dowody wskazują , że ubezpieczony nie tylko miał zarejestrowaną pozarolniczą działalność gospodarczą , ale faktycznie ją prowadził i osiągał przychód podlegający opodatkowaniu. Wbrew twierdzeniom strony

apelującej, zaofiarowane dowody w postaci głównie zeznań świadka P. M. (na k.25 akt sprawy) tych ustaleń nie podważają. Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił dowód z zeznań świadka, nie przekraczając granic swobodnej oceny dowodów z art.233§1 k.p.c. Zeznania są zbyt ogólnikowe i nie zawierają istotnych danych pozwalających zaprzeczyć treści dokumentu, jakim jest powołana informacja Naczelnika Urzędu Skarbowego w B. o wysokości przychodu za lata 1997-2012.

W przypadku zbiegu ubezpieczenia z cyt. ustawy z 18 grudnia 1976 r. z ubezpieczeniem społecznym rolników indywidualnych, pierwszeństwo miało ubezpieczenie społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą. Wynika to wprost z art. 1 ust. 1 pkt 1, art. 3 ust. 1 i art. 22 ust. 1 oraz art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. Na datę 11 kwietnia 1996r. obowiązek podlegania ubezpieczeniu społecznemu powstawał więc z mocy samej ustawy, jeżeli istniały określone w niej warunki. Po wprowadzeniu do ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r., z mocą obowiązującą od 1 stycznia 1997 r., przepisu art.5a, powstała dla rolników możliwość wyboru pomiędzy ubezpieczeniem społecznym rolników, a innym ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, o ile spełniają w tym zakresie określone w odrębnych przepisach warunki. Zgodnie z tym przepisem, rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu. Rolnik lub domownik może podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu wówczas, gdy złoży Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, o ile spełnia w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach. Ponieważ z prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że co najmniej od 1 stycznia 1997r. odwołujący się prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą , a zatem podjął ją przed upływem roku od podlegania ubezpieczeniu rolniczemu , nie może mieć do niego zastosowania art.5a ustawy o u.s.r. wprowadzający pewien automatyzm w wyborze ubezpieczenia . Nie ma zatem podstaw faktycznych i prawnych , jak domaga się apelujący, do objęcia go z mocy art.5a ubezpieczeniem społecznym rolników z powodu rozpoczęcia pozarolniczej działalności gospodarczej (osiągnięcie przychodu z tej działalności) co najmniej od 1 stycznia 1997r.

Niezasadny jest zarzut ubezpieczonego , że nie rozważono w sprawie możliwości zastosowania wobec niego treści art. 2 ustawy z 12 września 1996r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 1996r., NR 124, poz.858), w myśl którego rolnik lub domownik, który w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy podlegał innemu ubezpieczeniu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, a spełnia inne warunki podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie, może złożyć Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać temu ubezpieczeniu z wyłączeniem innego ubezpieczenia społecznego; (...). Przepis ten bowiem został uchylony z dniem 2 maja 2004r. na mocy ustawy z 2 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004r., Nr 91, poz. 873). Wymagał też złożenia dodatkowego oświadczenia przez rolnika o wyborze ubezpieczenia.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy organ rentowy winien, po ostatecznym wyjaśnieniu , na jaką datę odwołujący się podlegał innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (czy już na datę zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 11 kwietnia 1996r. , czy od 1 stycznia 1997r.), podjąć decyzję co do istoty sporu , tj. w przedmiocie stwierdzenia okresu (nie) podlegania przez odwołującego się ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Wobec treści zarzutów apelacji odnoszących się do unieważnienia decyzji po 17 latach od jej uprawomocnienia się, należy na marginesie wskazać, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 12 maja 2015r., w sprawie o sygn. akt P 46/13 (Dz.U. z 2015, poz.702) , stwierdził, że art.156§2 k.p.a. w zakresie , w jakim nie wyłącza dopuszczalności stwierdzenia nieważności decyzji wydanej z rażącym naruszeniem prawa, gdy od wydania decyzji nastąpił znaczny upływ czasu, a decyzja była podstawą nabycia prawa lub ekspektatywy jest niezgodny z art.2 Konstytucji . Wyrok ten nie ma natomiast wpływu na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie , ponieważ Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku wskazał, że : „wyrok zapadł w wyniku kontroli konstytucyjności przeprowadzonej w związku z pytaniem prawnym zadany przez sąd w konkretnej sprawie. Wyrok stwierdzający niekonstytucyjność art. 156 § 2 k.p.a. w zakresie opisanym w sentencji ma charakter zakresowy o pominięciu prawodawczym. Wyrok taki nie powoduje

zmiany normatywnej, w szczególności nie oznacza derogacji tego przepisu. Stwierdzenie niekonstytucyjności w zakresie pominięcia prawodawczego nakłada na ustawodawcę obowiązek rozszerzenia unormowania art. 156 § 2 k.p.a., przewidującego ograniczenia możliwości stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej wydanej z rażącym naruszeniem prawa, gdy od wydania decyzji nastąpił znaczny upływ czasu, a decyzja była podstawą nabycia prawa lub ekspektatywy. Trybunał wskazuje na konieczność dokonania wykładni art. 156 § 2 w związku z art. 156 § 1 pkt 2 in fine k.p.a. nie tylko z uwzględnieniem zasady praworządności, przewidzianej w art. 7 Konstytucji, ale również z uwzględnieniem, wynikających z art. 2 Konstytucji, zasady pewności prawa oraz zasady zaufania obywatela do państwa.”

Mając na uwadze wszystkie powyższe rozważania Sąd Apelacyjny na podstawie art. 477^{14a} k.p.c. uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu celem podjęcia decyzji merytorycznej odnoszącej się do istoty sprawy po uzupełniającym wyjaśnieniu kwestii podlegania (lub niepodlegania) przez odwołującego się innemu ubezpieczeniu w dacie zgłoszenia się do ubezpieczenia społecznego rolników.